

Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin fəlsəfi tədqiqinə aid fundamental əsər

Azərbaycan musiqi mədəniyyəti, incəsənəti deyəndə dərhal yadımıza Şərqdə ilk operanın banisi Üzeyir Hacıbəyli düşür. Dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin çoxsaylı yetirmələrindən biri də unudulmaz bəstəkar Qara Qarayevdir. O, təkcə Azərbaycanda deyil, ölkəmizin hüdudlarından çox-uzaqlarda özünün bədii-estetik dəyəri ilə zəngin olan bir irs qoyub getmişdir. Qara Qarayevin adı mütəfəkkir alim, görkəmli publisist kimi Azərbaycan musiqi elminin, incəsənətinin şanlı tarixinə qızıl hərfərlə yazılmışdır. Bəstəkar Qara Qarayev musiqişünas, pedaqoq, alim, rəhbər, ictimai xadim olmaqla yanaşı, həm də alovlu musiqi tribunu olmuşdur. Bəstəkarın eczakkar musiqisi bu gün də dinləyicilərə zövq verir. İllər, on illər keçəcək, müasirləri kimi, qədirbilən xalqımızın yeni-yeni nəsilləri də ictimai, sosial həyatın əsrarəngiz gözəlliyini Qara Qarayevin ölməz əsərləri vasitəsi ilə dərinləndirəcək.

Qara Qarayev Azərbaycan xalqının böyük oğludur, tarixi şəxsiyyətdir və bəstəkardır. O, yeraltı və yerüstü maddi-mənəvi sərvətləri zəngin olan Azərbaycanı, onun unudulmaz xalqını çox böyük ləyaqətlə təmsil edirdi. Dünya xalqları onun ölməz əsərləri, yüksək bədii-estetik fəlsəfi fəaliyyəti sayəsində Odlar Yurdu Azərbaycanı daha yaxından tanıdılar. Başqa sözlə, O, Azərbaycan xalqını, onun fəlsəfi notlarla zəngin olan mədəniyyətini bütün dünyada tanıtdı. Bu kimi çox dərin mənə, məzmun və mündərcə kəsb edən fikirlərin müəllifi fəlsəfe elmləri doktoru, professor Babək Osman oğlu Qurbanovdur. Alim - filosofun musiqi nəzəriyyəsi ömrünün son çağlarında yazıb tamamladığı bu fundamental monoqrafiya, dahi bəstəkar Qara Qarayevin mənəli ömür və zəngin yaradıcılıq yo-

luna güzgü tutan, işıq salan əsəri ("Qara Qarayev yaradıcılığının bədii - estetik xüsusiyyətləri proqramlı musiqi") Babək Qurbanovun öz müəlliminə tükənmez məhəbbətinin parlaq ifadəsi kimi diqqəti cəlb edir, oxucuda dərin maraq doğurur.

Təəssüflər olsun ki, orijinal musiqi tədqiqatçısı professor Babək Qurbanova amansız xəstəliyin kəskin ağırları içərisində üzərində işlədiyi, ərəşəyə gətirdiyi bu fundamental musiqi əsərini kitab halında görmək qismət olmadı...

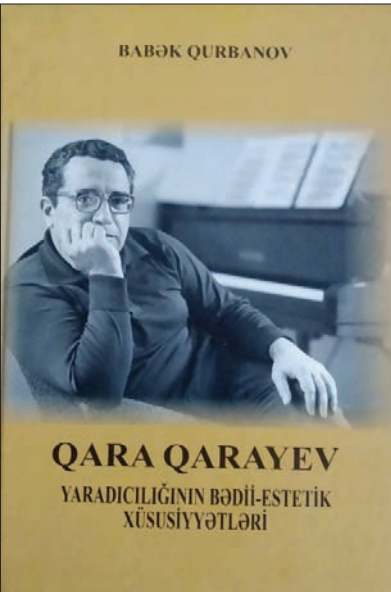
Sözümüzün bu məqamında monoqrafiyadan söz açmadan əvvəl 40 ilə yaxın bir zaman kəsiyində həqiqi, səmimi dostumuz olan Babək Qurbanovun ömrünün parlaq səhifələri ilə oxucuları tanış etmək istərdik.

Fəlsəfe elmləri doktoru professor, Babək Osman oğlu Qur-

banov 1939-cu ildə Bakıda, xalq şairi unudulmaz Osman Sərverlinin ailəsində dünyaya göz açmışdır. O, ilk və orta təhsilini dahi bəstəkar, Müsəlman şərqişində ilk operanın banisi Üzeyir Hacıbəylinin adını daşıyan Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının (hazırda Azərbaycan Dövlət Musiqi Akademiyası adlanır) nəzdindəki 10 illik musiqi təmayüllü məktəbdə almışdır. Babək Qurbanov erkən yaşlarında skripka, piano və digər musiqi alətlərinə maraq göstərdiyindən o, Qərb, Rus və Azərbaycan Musiqi mədəniyyətləri tarixi, Polifoniya, Musiqi nəzəriyyəsi, Solfocio və digər fənlərlə yanaşı, məşhur Azərbaycan bəstəkari Cövdət Hacıyevdən bir müddət bəstəkarlıq dərsləri də almış, konservatoriyaya daxil olmuş, 1962-ci ildə "Musiqişünaslıq fakültəsi"ni fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

Professor Babək Qurbanov 1967-ci ildə "Musiqi ilə bədii-fəlsəfi ədəbiyyatın qarşılıqlı dialektik əlaqəsi" adlı elmi-tədqiqat işini — namizədlik dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək Azərbaycan Dövlət Universitetində fəlsəfe (musiqi estetikası) üzrə fəlsəfe elmləri namizədi elmi dərəcəsi adını almışdır. Gənc alim bununla kifayətlənməyərək sözügedən sahədə doktorluq dissertasiyası üzərində də yorulmaq bilmədən çalışır. O, 1981-ci ildə Moskvada SSRİ Elmlər Akademiyasının

Fəlsəfe İnstitutunda "Proqramlı musiqinin bədii-estetik fəlsəfi prinsipləri" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını böyük uğurla, müvəffəqiyyətlə müdafiə etmişdir. Həmin dövrdə doktorluq üzrə Müdafiə Şurasının sədri dünya şöhrətli akademik N.Ar-xangelski idi. Rəsmi oppo-

nentlər isə keçmiş sovetlər birliyində məşhur olan alimlər: E.Zis, A.Vamslop və azərbaycanlı akademik, filosof, estetik, şair Aslan Aslanov olmuşlar.

Filosof-musiqişünas Babək Qurbanov 1985-ci ildə professor diplomuna layiq görülmüşdür. O, 1982-ci ildən etibarən Azərbay-

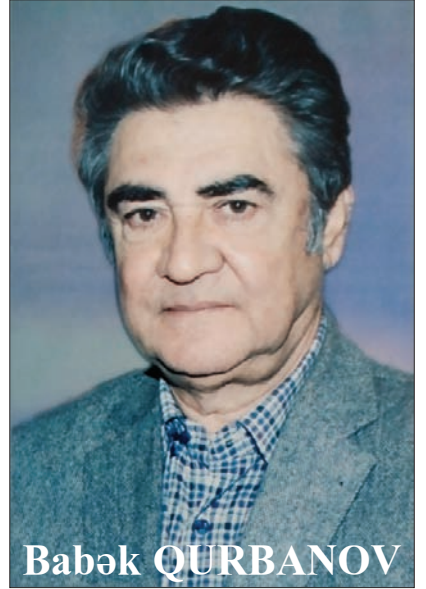
can Milli Elmlər Akademiyasının fəlsəfe və Sosiologiya İnstitutunda estetik və etika şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışmışdır. 1992-ci ilin sentyabr ayına qədər Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində Mədəniyyət tarixi və nəzəriyyəsi kafedrasına rəhbərlik etmişdir. Professor Babək Qurbanov 1992-2008-ci illərdə Türkiyədə elmi ezamiyyətdə olmuş, orada türk xalqının böyük oğlu Mustafa Kamal Atatürkün adını daşıyan Atatürk Universitetində, 2008-ci ildən isə Qaziantep Universitetində Türk musiqisi Konservatoriyasında professor vəzifəsində çalışmışdır. İncəsənət fəlsəfəsi üzrə Türkiyədə də məşhur olan Babək Qurbanov burada musiqi incəsənət fəlsəfəsinin tədrisinin aktual problemləri ilə əlaqədar özünün dərin məzmun və mündərcə kəsb edən məruzələri ilə bir çox beynəlxalq simpoziumlarda, konfranslarda (Moskva, Sankt-Peterburq, Tiflis, Bakı, Kiyev, Daşkənt, Tallin, Vilnus, Varna, Stokoyun, Ankara, İstanbul, Bursa, Konya, Van, Ərzurum, Sivas, Nev şəhəri, Adiyaman, Diyarbəkir, Osmaniyyə və s.) fəal iştirak edərək maraqlı mühazirələrlə çıxış etmişdir. Professor Babək Qurbanov mədəniyyət və incəsənət fəlsəfəsinə aid 50-yə yaxın kitabın, 700-dən çox elmi-kütləvi məqalənin müəllifidir. "Qara Qarayevin yaradıcılığının fəlsəfi, bədii estetik xü-

susiyyətləri (proqramlı musiqi)" adlı fundamental monoqrafiyası professor Babək Qurbanovun elmi yaradıcılığının son akordu oldu.

Babək Qurbanov 2019-cu ilin mart ayının 28-də uzun sürən ağır xəstəlikdən sonra dünyasını dəyişərək əbədiyyətə qovuşmuşdur.

Babək Qurbanovun yuxarıda adıçəkilən monoqrafiyasının elmi redaktoru sənətsünaslıq üzrə elmlər doktoru Cəmilə Həsənova, nəşriyyat redaktoru tanınmış şair, nəşir Musa Ələkbəridir. Monoqrafiyada dünya şöhrətli bəstəkar Qara Qarayevlə yanaşı, digər görkəmli bəstəkarların da musiqi yaradıcılığından ətraflı bəhs olunur. Bu fundamental sənət əsərində qeyd olunduğu kimi, Azərbaycanın dahi bəstəkari Qara Qarayevin adı bu gün və-tənimizizin, hüdudlarından çox-uzaqlarda musiqisevərlərə yaxşı tanışdır. Milli qürur və iftixar hissi ilə qeyd etmək istərdik ki, Qara Qarayevin adı dünyanın məşhur sənət adamları — dahi, mütəfəkkir şair şeyx Nizami Gəncəvi, Leonordo da Vinçi, ölməz Ömər Xəyyam, rus bədii nəsrinin şedevri L.N.Tolstoy, eləcə də rus poeziyasının incisi sayılan A.S.Puşkin və bir çox dahilərlə bir sırada çəkilir.

Professor Babək Qurbanov bu fundamental monoqrafiyası dünya meridianlarını fəth etmiş və həm xristian - Qərb, həm də

Babək QURBANOV

yaradıcılıqlarını tədqiq etdiyi bəstəkarların əsərləri Şərq ölkələrinin konsert salonlarında, Opera və balet teatrlarının səhnələrində, müxtəlif simfonik orkestrlərin repertuarlarında daimi yer tutmaqdadır. Professor Babək Qurbanov sənət əsərində qeyd edir ki, dünyanın ən məşhur ifaçıları: bu sırada dirijorlar, skripkaçılar, pianino ifaçıları, onun instrumentik əsərlərini ifa etməklə dünyanın dörd yanında çox böyük uğurla təbliğ olunurlar. Bu əsərin digər bir önəmli cəhəti də ondan ibarətdir ki, sözügedən sahədə çalışın, böyük ad-san qazanan tarixi şəxsiyyətlərin fotoları da verilmişdir. Əyanilik baxımından bu çox xarakterik və səciyyəvidir. İnamla qeyd edirik ki, musiqişünas filosof B.Qurbanovun bu semantik əsəri musiqi tədqiqatçıları üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Əsədulla QURBANOV, BDU-nun professoru, fəlsəfe elmləri doktoru, BMT-nin "Sülh səfiri", Ankara Beynəlxalq Söz Akademiyasının üzvü, "Qabaqcıl təhsil işçisi".